

Problémy a řešení za budoucích koaličních operací - II

V předcházejícím čísle Vojenských rozhledů byl pod stejným názvem uveřejněn výťah ze svazku I obsahujícího výsledky konference věnované „problémům a řešením za budoucích koaličních operací“. Konferenci uspořádalo Velitelství pozemního vojska USA v Evropě v roce 1996.

V tomto čísle shrnujeme nejdůležitější část obsahu svazku II, a to výsledky činnosti dvou pracovních skupin řešících stejné úkoly, ale na sobě nezávislých, ve formě, v jaké byly zveřejněny. Redakce se domnívá, že tento materiál, byť formou zjednodušenou, je vhodný k teoretickému rozpracování v našich podmínkách.

ZJIŠTĚNÍ: SÍLY A ORGANIZACE

Síly a organizace jsou velmi závislé na:

- úkolu,
- politické povaze operace,
- politické účasti národa,
- geografii a situaci oblasti, v níž je úkol plněn,
- velikosti sil,
- trvání úkolu.

Problém spočívá ve vytvoření vyvážené síly:

- žádný národ již není soběstačný,
- nezbytnost vycvičených sil - důležité pro rychlou a účinnou organizaci,
- nezbytnost velitelství připravených k řízení koaličních operací: spojení, jazyk, integrace na úrovni národní účasti.

Problémy:

- národy budují vojenské síly se zřetelem k ohrožení: ohrožení se týká národních celků, avšak mezinárodní ohrožení jsou více obvyklá; diferencované síly v rámci národa: síly doplňované na základě branné povinnosti (vnější ohrožení), manévrové síly (určené pro úkoly v zahraničí), četnictvo (národní policejní síly); nedostatečná interoperabilita sil (zpravodajská, palebná podpora),
- mnoho alternativ pro koaliční operace: síly soběstačné, schopné vlastního zabezpečení, funkční, integrované regionální síly; nestejné možnosti zabezpečení v rámci koaličních sil; ve většině případů neschopnost zajistit fungování sil; problém národního zdravotnického zabezpečení,
- neexistence strategické přepravy,
- neexistence předběžného plánování pro koaliční operace a zasazení,
- velikost sil pro koaliční operace,
- nedostatečné možnosti koaličních sil v oblasti zpravodajství, spojení, informování veřejnosti a logistiky,

- důvěra v koaliční partnery snižuje bezpečnost operací a oslabuje činnost obranného zpravodajství,
- speciální jednotky / velitelství, nebo bojové síly schopné adaptace?
- poskytnou menší národy funkceschopné síly?
- minimální velikost sil - brigáda?

Řešení:

- budování sil pro nadnárodní ohrožení, pro rozšířenou národní obranu: zahrnuje humanitární pomoc a národní práva jiných národů; rozvíjení širší interoperability (zpravodajství, spojení velitelských stanovišť, palebnou podporu);
- zasazovat soběstačné síly odpovídající úkolu, podle podrobného hodnocení poslání,
- klíčovým problémem je velení a řízení koaličních sil,
- přizpůsobit přidělené jednotky speciálním úkolům a mírovým operacím,
- funkční schopnosti jsou závislé na velkých národech,
- rozvinutí s využitím organických a komerčních prostředků, přepravy financované Spojenými národy nebo prostředky Spojených států.

VELENÍ A ŘÍZENÍ

Problémy:

- politické a vojenské rozpory v řízení sil: úloha politických orgánů při operacích; plánování pro „situaci nejhoršího případu“; pochopení zámyslu nadřízeného orgánu,
- společné definice pojmů: strategické řízení, operační řízení, taktické řízení,
- úloha národního veta při koaličních operacích,
- zabezpečení vztahů v koalici,
- vedoucí národ proti integrovaným strukturám,
- přenesení pravomoci není vždy jasné, avšak je důležité pro včasné zahájení procesu.

Řešení:

- všeobecně přijaté definice: operační řízení - určit posláním, organizovat síly; operační velení - uložit úkoly; taktické velení - řízení místních manévřů;
- pochopit omezení národní účasti sil v rámci koalice: může existovat několik linií velení; uznání práva národního veta, jestliže je v rozporu s národním výkladem mandátu nebo národními zájmy; usilovat o konsenzus, kde je to možné,
- pochopit zámysl vyššího stupně,
- pochopit politické vedení koaličních operací,
- udržet pružnost velitelských orgánů pro přizpůsobení měnícím se okolnostem.

Problém velitelské pravomoci:

- vždy je politickým problémem, nehledě na důležitost vojenského úspěchu,
- závisí na posláním, úkolech, požadavcích na plnění úkolů,
- každá situace je jedinečná, neexistují univerzální zásady: potřebná velitelská pravomoc povede k potřebné organizaci,
- cílem je jednotnost velení, nejpravděpodobněji za aliančních operací,
- jednotnost úsilí je často jedinou možností za koaličních operací,
- bez ohledu na rozhodnutí si národy při operacích po nechávají právo veta (prerogativ národní suverenity).

Terminologie:

- přetrvávající zmatek mezi definicemi NATO a definicemi jiných národů,
- problémy zjištěné za operace „Pouštní bouře“,
- nepřesnosti při operacích Spojených národů a jiných mezinárodních organizací,
- u většiny armád není velení svěřeno veliteli mnohonárodních sil; v některých případech jsou požadavky uvedeny v zákonech,
- definice Severoatlantické aliance nejsou k dispozici všem: napomohlo by, kdyby státy Partnerství pro mír měly k dispozici slovník termínů Severoatlantické aliance,
- nezbytnost slovníku použitelného ve státech Partnerství pro mír a v jiných zemích,
- shromažďovat a vyhodnocovat národní termíny,
- potřeba nových definic pro mírové operace,
- nezbytnost rozšíření výchovy a výcviku ve školách, při cvičeních Partnerství pro mír,
- vytvořit adresy INTERNET pro pomoc státům při studiu a v problémech týkajících se definic,
- vytvářet styčné skupiny odborníků v oblasti terminologie a jazyků.

Činitelé ve vztazích týkající se velení:

- úroveň vztahu strategického, operačního, taktického: speciální opatření pro každou operaci; závislost na účastnících a jejich vztazích; určitá uspořádání nejsou možná; problém politické (strategické) reprezentace s malým (taktickým) kontingentem; velké počty účastníků jsou dobré z politického hlediska, škodlivé z vojenského hlediska,
- vliv osobnosti: schopnost přesvědčovat („moudrý“ velitel),
- důležitost reprezentace generálů hlasy a jednání,
- doktrína,
- jazyk.

Struktury (závislé na úkolu, situaci a účastnících):

- počáteční uspořádání je důležité: rozvíjí rámec pro velení a řízení,
- *paralelní*: přednost se dává ruskému řešení; zaměření na jednotu úsilí, koordinační středisko a operace nízké intenzity,
- vedoucí národ / organizace: přednostním řešením je mnohostrannost, používání styčných skupin a zástupců velitelů; potřeba koordinačního střediska,
- *integrované*: ideální, avšak nesnadné; proporcionalita vyžaduje velký, těžkopádný štáb.

TECHNOLOGIE

Problémy asymetrického vývoje:

- neschopnost působit účinně, s proporcemi odpovídajícími koaličním partnerům,
- neschopnost sdílet rizika,
- existují však možnosti sdílet technologie a možnosti,
- sporná schopnost využívat asymetrických technologických možností: asymetrické reakce nepřítele, politické cíle proti vojenským cílům; zjištění, že technologie nevyhrává války,

- porovnání mezi technologickými asymetriemi a politickým primátem operací: technologická revoluce vyvolává vojenskou asymetrii; riziko při válečných operacích, menší riziko při ostatních operacích; neexistence politické revoluce bude vyžadovat koalice.

Klíčové technologie pro koaliční operace:

- komunikace jsou hlavním požadavkem: zahrnují možnosti zpracování informací; problém existuje hlavně na stupni brigáda - divize - sbor,
- rozpoznávání vlastní-cizí je další v pořadí důležitosti,
- další zahrnují: průzkumné systémy, možnosti vedení radioelektronického boje.

HISTORICKÉ A KULTURNÍ VLIVY

Minulá zkušenost:

- **historická:** společná ohrožení, nebezpečí, nerovný podíl, nerovné rozhodovací orgány, neshody především v politických cílech a logistice, doktrinní rozdíly, jazyk, důležitost vedení, rozdíly v úrovni výcviku, sdílení zpravodajských údajů,
- **kulturní:** náboženství, třída, pohlaví, společenská úroveň, kázeň, pracovní etika, životní úroveň, národní tradice, výcvik jako prostředek kompenzace.

Historické a kulturní překážky koaličních operací:

- mezi evropskými národy zjištěno málo překážek,
- avšak nepochopení některým národním obyčejům a jazyku vytváří problémy: především v politických problémech týkajících se cílů; ve svobodě rozhodování pro jednání; v jednotnosti velení,
- problém neznámých kultur u nevládních a soukromých organizací za mimoválečných operací,
- problém neznalosti kultury národa, v němž koalice působí,
- ochota národů přijímat pomoc dojem vnucování vůle zvenčí, nikoli ochoty poskytnout pomoc: neznalost příčiny konfliktu, intervence z jiných důvodů, ochrana národnostních skupin, intervence na základě principů / hodnot,
- území obývané národem je protínáno státními hranicemi: umělá povaha hranic, dlouholetá migrace, rodiny, zvyky, kultura, náboženství je sdíleno bez ohledu na rozdělení nebo vzdálenost, nadnárodní trendy - koexistují velké menšiny,
- problémy personálních činitelů,
- po zasazení vojsk je jejich stažení obtížné, i když se situace zhorší,
- některé národy nemají politickou vůli působit vně svých hranic,
- jazyk je překážkou operací: pro velení, řízení a operace, pro vztahy s místním obyvatelstvem,
- nezbytnost vnitřního konsenzu,
- historická předpojatost proti zpravodajství v míru pro podporu operací,
- vojenské síly nejsou vždy přizpůsobeny pro civilní konflikty.

Řešení:

- používat regionálních sousedů pro preventivní diplomacii a preventivní akce: posoudit rozšířenou etnicitu a kulturu, osobnosti a vedoucí činitele,

- použít síly z jiných regionů při vnuceném řešení, vyhýbat se použití dřívějších koloniálních mocností,
- respektovat výsady a status všech sil bez ohledu na jejich velikost,
- používat regionálních a místních organizací pro sestavení zásad, doktríny a standardů, používat koncepcí vedoucího národa jako účelné,
- integrovat národní politiku a právo do mírových sil podle potřeby,
- vypracovat společné operační zásady: všeobecné zásady, upřesnit zásady orientované na určitý úkol - včasná dohoda mezi účastníky, zajistit, aby vojenský úkol odpovídal mandátu,
- zpracovat společné definice pojmů a zkratky před zahájením operace,
- zaměřit se na výcvik k překonání kulturních a historických rozdílů: situace, geografie, společné postupy, specifické úkoly pro splnění mandátu,
- vytvořit zpravodajské možnosti pro zabezpečení mírových sil,
- včas přijmout společný jazyk: pro rozsáhlé úkoly posoudit několik jazyků, podporovat včasné osvojení místního jazyka.

LOGISTIKA A ZDROJE

Problémy:

- nedostatek logistických možností mnohých vojenských sil přispívajících národů: pro zabezpečení vojenských sil a pro zabezpečení požadavků úkolu v oblasti operací,
- nedostatek strategické pohyblivosti,
- nedostatečné velení a řízení pro mnohonárodní logistické operace, zpracování informací je nepostačující,
- nedostatek norem a standardů pro mnohonárodní logistiku,
- neexistence společné terminologie a logistického třídění,
- národní síly vytvořené pro plnění vnitřních úkolů nemají logistickou strukturu pro plnění vnějších úkolů: doprava, všeobecné zabezpečení, ženijní zabezpečení, vybavení pro plnění vnějších úkolů, zmenšující se možnosti velkých mocností pro zabezpečení vnějších operací,
- nedostatek zkušeností pro plánování rozsáhlých logistických operací: plánování je zaměřeno na operace pro udržování míru, nikoli na náročnější operace pro posilování míru,
- nedostatek výcviku v logistických operacích: logistika je často ponechána odborníkům, avšak vyžaduje pozornost velitelů,
- spoléhání se na smluvní zabezpečení v podmínkách nestabilního hospodářství je spojeno s rizikem,
- špatná dopravní infrastruktura,
- překážky logistického zabezpečení: nedostatek map, miny, extrémní počasí, terén, vzdálenosti, zásobování vodou, zločinnost,
- výdaje na logistické zabezpečení vnějších úkolů: neexistují žádné zálohy pro vnější úkoly, nepostačující regionální opatření,
- koordinace s nevládními organizacemi pro regionální zabezpečení obyvatelstva,
- vojenští velitelé mají odpovědnost, avšak malou, nebo žádnou pravomoc.

Nutno řešit:

- patřičné logistické plánování pro koalici,
- alternativy pro spoléhání se na národní odpovědnost za veškerou logistiku,
- ochranu vojsk pro národní logistické příspěvky,
- mechanismy a postupy: pro finanční zabezpečení koaličních operací a pro zavedení norem a standardů,
- rámec pro mnohonárodní logistiku,
- společná logistická střediska pro nepřetržitě plánování: soustředění národních logistických možností vojenských a civilních; přehled interoperabilních systémů a procesů,
- standardizovat terminologii: hledat kompatibilitu mezi vojenskou a civilní terminologií pro usnadnění budoucích operací s využitím civilních smluvních dodavatelů,
- posuzování výsledků působení koalice v prostoru operací.

Řešení:

- zdokonalit plánování pro logistické operace velkého rozsahu: podrobně plánovat velení a řízení logistiky, plánovat pro operace k nastolení míru, pro udržení pružnosti při operacích pro zachování míru po změně situace; vyhodnocovat národní možnosti včasného přínosu; plánovat pro obtížné situace v dopravě a pro dlouhodobé zasazení vojsk; začlenit ochranu týlových orgánů do operačních plánů,
- posoudit předzásobení, avšak zhodnotit politické problémy místa,
- zajistit nákup zařízení pro krytí potřeb za operací: likvidace porostu, ochrana proti minám, navigační prostředky,
- využívat smluvních vztahů pro řešení nedostatku materiálu, avšak: plánovat náhradní zásoby, chránit existující zásoby, zajistit bezpečnost smluvně získaného materiálu, využívat sousedních národů jako výhodného zdroje, posoudit možnost uzavírat mezinárodní smlouvy, plánovat zásobování vojsk z vlastní země,
- zhodnotit vodní zdroje při všech operacích,
- koordinovat činnost s nevládními organizacemi,
- uvést do rovnováhy pravomoci a odpovědnosti velitele v oblasti logistiky,
- zdokonalovat současné možnosti spolupráce.

DOKTRÍNA A VÝCVIK

Problémy:

- organizace pro koaliční operace, včetně politicko-vojenské vazby,
- plánování pro všechny možné operace,
- příprava pro koaliční operace,
- vedení operace,
- řízení koalice,
- úloha doktríny v akcích koalice,
- školení a výcvik pro koaliční operace,
- společná terminologie a mapové značky.
- neexistence jednotného porozumění doktríny a metod: doktrína založená na národním étosu, tradici, dědictví, různých rolích vojáka v národní kultuře; vznik „frikcí“

v koaličních silách; neschopnost integrovat mnohonárodní síly; projevy národní filozofie; přeceňování problémů,

- úroveň doktríny,
- neexistence doktríny pro spolupráci s nevládními organizacemi,
- doktrína musí zabezpečovat poslání (mandát),
- neexistuje pochopení pro operace koaličních sil mezi místním obyvatelstvem.

Nutno řešit:

- schopnost působit v rámci existujících soustav (nedostatek pružnosti),
- národní, regionální a koaliční odpovědnost za školení a výcvik: příprava pro koaliční operace speciálním výcvikem nebo speciálních jednotek,
- integraci mnohonárodního úsilí ve školách NATO a při cvičeních,
- spolupráci s národy mimo Evropské společenství: Rusko, Ukrajina, Gruzie.

Řešení:

- mechanismy nebo organizace pro rozvoj doktríny: mezinárodní, regionální, metoda vedoucího národa; perspektivy: společné východisko nebo stanovení úkolu,
- rozšíření dialogu mezi potenciálními účastníky: disponibilita fóra, cvičení, používání styčných skupin, elektronické prostředky,
- zpracování literatury: zpřístupnění existujících materiálů NATO, nových materiálů pro speciální operace,
- zdokonalování výchovy a výcviku: zaměření na dlouhodobé nositele (důstojnický sbor), využívání škol NATO, maximalizace možností jednotlivých národů využívat výměnných programů, zvyšování fondů na výchovné a výcvikové programy, důraz klást na velitelsko-štábní cvičení, nikoli na cvičení s vojsky, zdokonalovat výchovné působení cvičení,
- společné zásady pro koaliční operace - před jejich zahájením a během nich: operační zásady, administrativní principy, prostředky komunikace s velkými silami, včas zjistit a vyřešit rozpory, vyřešit nutnost spolupracovat s nevládními organizacemi a doplnit jejich možnosti, sdělování cílů místnímu obyvatelstvu, dosáhnout pochopení pro úkoly koaličních sil, neustálé upřesňování v průběhu času, dynamické velení,
- kázeň a výcvik napomáhají při překonávání doktrinárních rozdílů,
- návod, jak jednat na národní úrovni v souladu se zásadami platnými pro zasazené síly „od shora dolů“ zvláště v nepřehledných situacích,
- pokračovat ve využívání výchovných a výcvikových možností západních států,
- zaměření na velitelsko-štábní cvičení a na cvičení s vojsky pro vytváření možností vést společné operace: důraz na velení a řízení; perspektivní prospěch, nižší náklady, vyšší účinnost,
- využívání styčných důstojníků pro omezení možností nejasností,
- integrovat síly na úrovni praporu a výše,
- rozvoj zpravodajských prostředků snižuje nezbytnost společné doktríny a společných metod,
- mechanismy nebo organizace pro zpracování doktríny: mezinárodní (Spojené národy), regionální (Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, NATO), přístup vedoucích národů, perspektivy - jednotné hledisko pro účast oproti stanovení úkolu,

- rozšiřující se dialog mezi potenciálními účastníky: disponibilita fóra, výcvik a cvičení, používání styčných skupin, elektronické prostředky,
- rozvoj literatury: uvolnění existující literatury NATO, nová literatura pro speciální operace,
- zdokonalení výchovy a výcviku: zaměření na dlouhodobé nositele (důstojnický sbor zúčastněných států), využívání existujících škol NATO, maximalizace možností každého národa ve výměnných programech, zabezpečení financování výchovných a výcvikových programů, důraz na velitelsko-štabní cvičení, nikoli na cvičení s vojsky: zdokonalit výchovné cíle cvičení.

Ing. Josef Nastoupil

Debata ohledně budoucnosti NATO až příliš často redukuje jeho minulost na jednodimenzionální karikaturu, která nepřihlíží k jeho významu tváří tvář k výzvám dnešní Evropy. Je jasné, že úkolem NATO v době studené války bylo zastavit sovětskou hrozbu. To ale nebyl jediný úkol. NATO skýtalo i prostředí sebedůvěry a bezpečí, které zničené ekonomiky potřebovaly k vlastní obnově. Francii a Německu pomohlo dosáhnout usmíření, čímž umožnilo integraci Evropy. Společně s dalšími institucemi přivedlo nejdříve Itálii, poté Německo a nakonec i Španělsko zpět do rodiny evropských demokracií. Odnárodnilo obranné politiky členů Aliance. Stabilizovalo vztahy mezi Řeckem a Tureckem. A to vše bez toho, že by padl jediný výstřel.

Dnes může nové NATO udělat pro východ Evropy totéž, co staré NATO udělalo pro její západ: rozptýlit staré nenávisti, prosazovat integraci, vytvořit bezpečné, prosperitě napomáhající prostředí, a zabránit násilí v oblasti, odkud vyšly dvě světové války i válka studená.

Madeleine Albrightová, ministryně zahraničních věcí USA, v revue Proglas 3/97.